

Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2009

Jan Koucký a Martin Zelenka
Praha, prosinec 2009

OBSAH

Úvodem

Výhody vysokoškolského vzdělání v mezinárodním kontextu

- Expanze vysokoškoláků v České republice
- Zaměstnatelnost a ekonomická krize
- Možnosti získat odpovídající práci
- Vysokoškoláci mají výrazně vyšší příjmy
- Jak si celkově vysokoškoláci vedou na pracovním trhu

Která škola umožní lépe najít práci

- S krizí se absolventi zatím vyrovnávají
- Ztracená generace?
- Nejlépe se uplatní lékaři a právníci
- Najděte si úspěšnou školu

Úvodem

Vysokoškolské vzdělání přináší jeho absolventům řadu výhod. Prakticky ve všech vyspělých zemích nacházejí vysokoškoláci v porovnání s méně vzdělanými lidmi snadněji zaměstnání a jsou tedy méně ohroženi nezaměstnaností. Jejich práce je kvalifikovanější a zpravidla i zajímavější. V neposlední řadě za ni dostávají vyšší odměnu.

Nikoho to nemůže překvapit – vždyť vysokoškolské vzdělání získávají lidé s lepšími schopnostmi, motivací i vyššími aspiracemi. Vysoké školy si je ze středoškoláků vybírají a několik let je na takovou pozici ve společnosti připravují. Vystávají však obtížnější otázky: do jaké míry je příčinou lepší zaměstnatelnosti, náročnější práce a vyšší mzdy skutečně vysokoškolské vzdělání a čeho by tíž lidí dosáhli i bez diplomu; respektive jaká je opravdu přidaná hodnota vysokoškolského vzdělání a s jakou efektivností je vlastně poskytováno? Po uplynulém roce 2009 je třeba se také zaměřit na vliv ekonomické krize na vysokoškolské vzdělání a uplatnění absolventů.

Výhody spojené se získáním vysokoškolského vzdělání totiž zdaleka neplatí všude a v každém období stejně, ani pro každého vysokoškoláka. Mezinárodní srovnání ukazuje na značné rozdíly v tom, jak se absolventům v různých zemích daří. Jednou z řady příčin těchto rozdílů je počet vysokoškoláků na pracovním trhu. Rovněž mezi absolventy vysokých škol

nacházíme v každé zemi veliké rozdíly. Mohou za to jak jejich individuální dispozice a charakteristiky, tak absolvovaná škola a obor studia.

Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy (SVP PedF UK) dlouhodobě shromažďuje, analyzuje a zveřejňuje údaje o zaměstnatelnosti absolventů všech českých vysokých škol a jejich fakult od roku 2002 do současnosti. Účastní se rovněž velkých mezinárodních výzkumných projektů uplatnění absolventů a spolupracuje s řadou podobně zaměřených pracovišť v evropských zemích jako například v Německu, Nizozemsku, Francii, Itálii, Rakousku nebo ve Slovinsku, ale také v USA a Japonsku. Díky tomu může své závěry a doporučení opřít o seriózní a hluboké zkušenosti a znalosti.

Od roku 2006 začalo Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy pravidelně každý rok publikovat analytické zprávy, takže tímto předkládá již 4. zprávu s názvem **Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2009**. Zpráva vznikla s podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Na webové adrese SVP PedF UK <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/> lze nalézt nejen text zprávy, ale také další informace, údaje a poznatky k tomuto tématu.

Výhody vysokoškolského vzdělání v mezinárodním kontextu

Expanze vysokoškoláků v České republice

V České republice je podíl vysokoškoláků na pracovním trhu oproti jiným rozvinutým zemím pořád ještě nízký. Poslední srovnatelné údaje za vyspělé země OECD¹ říkají, že mezi dospělými ve věku 25–64 let mělo v České republice v roce 2007 zhruba 13,7 % osob terciární vzdělání, které zahrnuje nejen tradiční univerzity a vysoké školy, ale například také vyšší odborné školy. V průměru země OECD to však byl dvojnásobek a průměr zemí EU se s 24,5 % dvojnásobku blíží. O mnoho lépe na tom zatím nejsme ani při srovnání mladších věkových skupin ve věku 25–34 let.

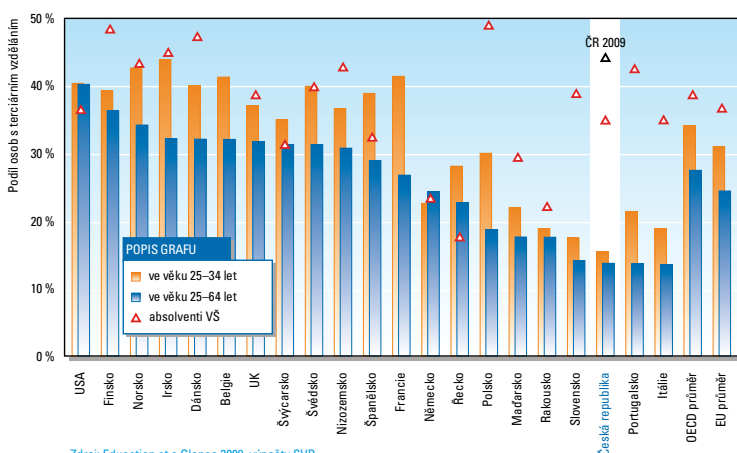
Mezinárodní komparace vysokého školství pracují s termínem terciární vzdělávání, které zahrnuje veškeré standardní vzdělávání navazující na dosažené střední vzdělání a vede k získání vyššího stupně vzdělání. Ve shodě s mezinárodní definicí a klasifikací ISCED je do terciárního vzdělávání v České republice zahrnuto studium na všech vysokých školách (veřejných, soukromých i státních), na vyšších odborných školách a menší část pomaturitního studia na konzervatořích. Podobným způsobem vymezují konkrétní (specifický národní) obsah pojmu terciární vzdělávání i ostatní země OECD a EU.

Takto pojaté **terciární vzdělávání** je dále členěno na tři základní druhy programů.

- Vzdělávací programy **ISCED 5A**, které jsou založeny převážně teoreticky a jsou koncipovány tak, aby poskytovaly dostatečnou kvalifikaci pro získání přístupu k vyšším vědecko-výzkumným studijním programům a k profesím s vysokými kvalifikačními požadavky. V ČR se mezi programy ISCED 5A, podobně jako v jiných zemích, řadí bakalářské a magisterské studium na vysokých školách.
- Vzdělávací programy **ISCED 5B**, které jsou zaměřeny spíše prakticky (odborně, na konkrétní povolání) na rozdíl od programů ISCED 5A. V ČR se mezi programy ISCED 5B řadí vzdělávání na vyšších odborných školách a ve dvou nejvyšších ročníkách konzervatoří.
- Vzdělávací programy **ISCED 6**, které vedou přímo k udělení vědecko-výzkumné kvalifikace. V ČR se mezi programy ISCED 6, podobně jako v jiných zemích, řadí doktorské studium na vysokých školách.

Čím to, že se v mezinárodních statistikách zatím neprojevuje všeobecně vnímané zvyšování počtu míst na českých vysokých školách? Stojí za tím několik důvodů. Mezi počtem zapsaných studentů na vysokých školách a zvyšováním počtu absolventů na pracovním trhu vzniká několikaleté zpoždění (dané délkou studia); další roky uplynou, než vysokoškoláci zaplní celou desetiletou skupinu ve věku 25–34 let. Poslední údaje srovnatelné s jinými zeměmi jsou navíc již dva až tři roky staré, neboť na podzim 2009 byly publikovány zatím poslední údaje z roku 2006 nebo 2007. Důsledky obrovského zvyšování počtu přijatých v České republice se tak do mezinárodních statistik podílu

Podíl dospělých s vysokoškolským vzděláním
Země OECD v roce 2007

Zdroj: Education at a Glance 2009, výpočty SVP

¹⁾ Mezinárodní srovnávání ukazatelů vzdělávání je poměrně náročné a komplikované, neboť vyžaduje podrobnou znalost srovnávaných vzdělávacích soustav a jejich statistických údajů. Proto je vyvíjeno především v mezinárodních organizacích, přičemž nejdále v tom nepochybně postoupilo OECD. Metodologie použitá při tvorbě ukazatelů je v OECD – za účasti expertů ze všech členských států – vytvářena již od konce 80. let a dnes má propracovanou a poměrně ustálenou podobu. Její velkou výhodou tudíž je, že vypovídá v různých zemích o obdobných skutečnostech a výsledky jsou tedy mezinárodně (nejvíce) porovnatelné. OECD pravidelně zveřejňuje ukazatele o vzdělávání v prestižní publikaci Education at a Glance (ve zkratce EaG), která vychází každý rok během měsíce září a je zpřístupněna na webových stránkách OECD.

vysokoškoláků v této desetileté věkové kohortě dostávají zhruba až po deseti letech.

Situace se však rychle mění. Již několik posledních let patří totiž Česká republika k zemím, kde počet absolventů s terciárním vzděláním roste nejrychleji. Pro aktuálnější srovnání tohoto vývoje je proto vhodnějším ukazatelem podíl absolventů vysokých škol z odpovídající věkové skupiny, do kterého se každému započítává samozřejmě pouze první vysokoškolský diplom. Přestože ještě v roce 2000 u nás činil takto zjišťovaný podíl vysokoškoláků skutečně pouze necelých 14 %, do roku 2007 se výrazně zvýšil a Česká republika se s téměř 35 % přiblížila průměrné úrovni vyspělých zemí.

Pokračující dynamika vývoje ovšem vedla k tomu, že v roce 2009 již podíl čerstvých absolventů vysokých škol dosáhl 44 % (tedy více než trojnásobku proti roku 2000) a v roce 2011 převyšil podíl všech ostatních, kdo končí své školní vzdělávání a přecházejí na pracovní trh. Ve srovnávacích žebříčcích půjde tedy Česká republika nadále rychle nahoru. V důsledku uvedeného trendu budou kolem roku 2017 mladí lidé s vysokoškolským a vyšším odborným vzděláním tvořit více než polovinu kohorty ve věku 25–34 let. To pochopitelně povede ke změnám v jejich postavení na pracovním trhu z hlediska zaměstnatelnosti, výše mezd i kvalifikační náročnosti práce.

Zaměstnatelnost a ekonomická krize

Zaměstnatelnost vysokoškoláků – tedy jejich schopnost získat a udržet si práci – je v rozvinutých zemích světa do značné míry ovlivněna celkovou ekonomickou situací země a s ní související úrovní kvalifikačních požadavků na pracovním trhu. Ekonomický vývoj v posledních dvou letech názorně ukázal, jak rychle se nedostatek pracovníků může proměnit v jejich nadbytek. Míra nezaměstnanosti vysokoškoláků tedy souvisí s celkovou mírou nezaměstnanosti, ale ve většině evropských zemí je o třetinu až o polovinu nižší. V České republice jsou na tom vysokoškoláci ještě lépe, neboť míra jejich nezaměstnanosti oproti celostátnímu průměru stále ještě nedosahuje ani polovičních hodnot.

Míru nezaměstnanosti hluboko pod celostátním průměrem mají v posledních letech kromě nás především vysokoškoláci na Slovensku a v Maďarsku. Jedná se o země, kde nastala obdobná situace: dynamický společenský a ekonomický rozvoj umocněný v posledních letech vstupem do EU, doprovázený relativně nízkým podílem vysokoškoláků na pracovním trhu, po nichž je proto vyšší poptávka. Totéž ale již přestává platit v Polsku, kde došlo k výraznému zvýšení podílu vysokoškoláků ve věku 25–34 let dříve, neboť expanze vysokého školství tam probíhala už v 90. letech.

Naopak relativně nejhůře jsou na tom se zaměstnatelností na pracovních trzích svých zemí vysokoškoláci na jihu Evropy. Nejméně radostnou perspektivu při hledání zaměstnání před sebou mají vysokoškoláci v Turecku, Řecku, na Kypru či v Portugalsku, kde růst jejich podílu na pracovní síle zjevně neodpovídá ekonomickému vývoji a požadavkům na trhu práce a míra nezaměstnanosti vysokoškoláků se proto téměř přibližuje celkové úrovni míry nezaměstnanosti v zemi.

Zajímavý je z tohoto hlediska vývoj v severovýchodních státech. Přestože podíl vysokoškoláků je v nich vysoký, dynamický rozvoj ekonomiky a zároveň pružná a přitom citlivá pravidla fungování pracovního trhu zajišťují kvalifikovaným lidem skutečně dobrou úroveň zaměstnatelnosti. Díky úspěšné politice zaměstnanosti (koncept tzv. „flexicurity“) se to prozatím daří i v Dánsku, které má ve Skandinávii zřejmě nejvyšší nadbytek vysokoškoláků na pracovním trhu.

Nepřekvapuje, že v roce 2009 nejen celková zaměstnatelnost pracovní síly, ale i vysokoškoláků výrazně ovlivnila probíhající ekonomická krize. V České republice se počet nezaměstnaných vysokoškoláků za poslední rok zvýšil z necelých 11 na 16 tisíc a míra jejich nezaměstnanosti z 1,7 % na 2,3 % (jde o průměrné údaje za první tři čtvrtletí roku 2009 v porovnání se stejným obdobím roku 2008), což je ovšem ve srovnání s jinými zeměmi poměrně málo. V zemích Evropské unie se za poslední rok celková míra nezaměstnanosti zvýšila ze 7,0 % na

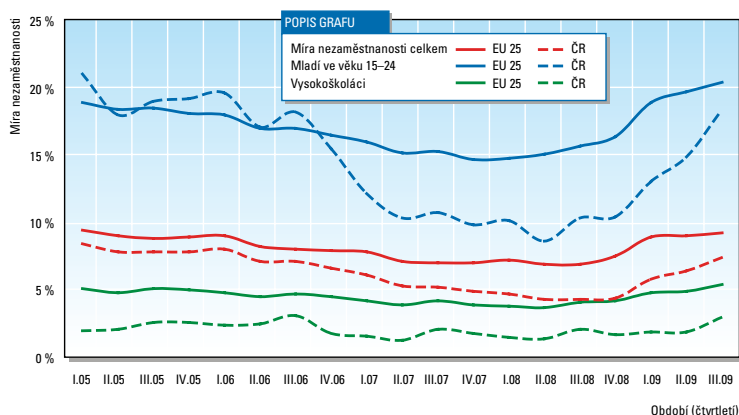
9,0 % a míra nezaměstnanosti vysokoškoláků z 3,9 % na 5,0 %; tempo jejího růstu je tedy u vysokoškoláků o něco málo vyšší. U nás to neplatí, protože celková nezaměstnanost se zatím zvyšuje zřetelně rychleji než nezaměstnanost vysokoškoláků.

Celková míra nezaměstnanosti a s výjimkou Slovenska také míra nezaměstnanosti vysokoškoláků se zvýšila ve všech zemích EU. K nejvýraznějšímu zhoršení celkové nezaměstnanosti došlo v roce 2009 v pobaltských zemích (Estonsku, Litvě a Lotyšsku) a v Irsku. Litva a Lotyšsko se kvůli tomu řadí společně s Irskem k zemím, kde se i míra nezaměstnanosti vysokoškoláků za poslední rok více než zdvojnásobila (v Irsku dokonce vyrostla z 3,1 % až na 6,9 %). Zároveň však všechny tři pobaltské země patří spolu se Slovinskem a Portugalskem k zemím, kde byl růst míry nezaměstnanosti vysokoškoláků vůči celkové míře nezaměstnanosti nejnižší. O práci tam tedy přicházeli spíše méně vzdělaní lidé, zatímco v zemích, jejichž trhy práce nebyly krizí tak silně zasažené, nehrálo dosažené vzdělání tak významnou roli. Nejvýrazněji postihla krize vysokoškolsky vzdělané lidi v porovnání se zbylou populací v Lucembursku, Rumunsku, Bulharsku, Maďarsku a Nizozemsku. Kromě Lucemburska – jehož pracovní trh je ovšem vzhledem k nevelikým rozměrům země a sousedství obřů Německa a Francie skutečně specifický – nejde však mluvit o výrazném zhoršení pozice vysokoškoláků.

Zcela jinak jsou na tom mladí lidé ve věku do 25 let², tedy absolventi škol všech stupňů. Na pracovní trh totiž vstupují jako nováčci, nemají žádnou pracovní historii, zkušenosti, návyky ani trénink a většinou jen zprostředkované sociální kontakty. Míra jejich nezaměstnanosti je proto ve většině zemí naopak více než dvojnásobná, přestože během roku poněkud kolísá (nejvyšší bývá ve 3. čtvrtletí, kdy na trh práce nastupují noví absolventi škol). Zvláště v ekonomicky problematických obdobích spojených s růstem celkové nezaměstnanosti – jako je to právě během probíhající recese – se zaměstnatelnost mladých lidí snižuje ještě razantněji.

U čerstvých absolventů vysokých škol se obě tendence prolínají. Na jedné straně mají totiž vysokou kvalifikaci, flexibilitu, jsou tvárnější a nezatížení, mají novou energii a nápady, lepší znalost počítačů a někdy i cizích jazyků. Na straně druhé si však přinášejí i všechny nevýhody nováčků na trhu práce; také proto jsou na tom lépe ti z nich, kteří již během studia pracovali, a to nejlépe ve svém oboru. Zaměstnatelnost absolventů vysokých škol je proto ve většině zemí příznivější než u mladých lidí vůbec, ale zároveň méně příznivá než zaměstnatelnost všech vysokoškoláků. V České republice se míra nezaměstnanosti vysokoškoláků ve věku do 30 let pohybuje dlouhodobě v rozmezí 50–90 % celkové míry nezaměstnanosti, ale je současně 1,5–2,5 krát vyšší než míra nezaměstnanosti všech vysokoškoláků.

Míra nezaměstnanosti v EU a v ČR 2005–2009 (čtvrtletní) Celková, mladí lidé ve věku 15–24 let a vysokoškoláci

Zdroj: Eurostat

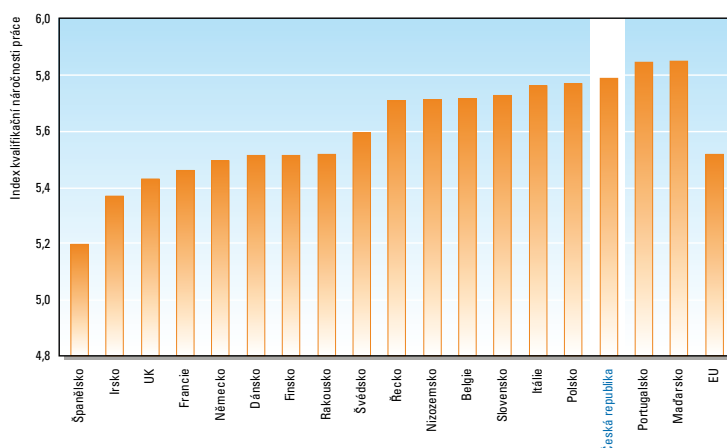
² Podle mezinárodní konvence se za mladé lidi na trhu práce považují zaměstnaní a nezaměstnaní ve věku 15–24 let (včetně). Díky tomuto pojetí o nich všechny země EU vykazují srovnatelné údaje.

³ Evropský kvalifikační rámec EQF (European Qualification Framework) definuje osm úrovní kvalifikace. Velmi zhruba řečeno, 6. stupeň odpovídá bakalářské úrovni vysokoškolského vzdělání, 7. stupeň magisterské úrovni a 8. stupeň doktorské úrovni. Na základě metodiky vypracované v rámci mezinárodního projektu *Forecasting skill supply and demand in Europe* jsou všechna povolání na třetí úrovni mezinárodní klasifikace povolání ISCO (International Standard Classification of Occupation) rozdělena do těchto osmi úrovní. Následně je analyzováno zastoupení vysokoškoláků v jednotlivých zemích Evropy v takto rozdělených skupinách povolání.

Možnosti získat odpovídající práci

Pro posouzení uplatnění vysokoškoláků je ovšem vedle samotné zaměstnatelnosti důležitá rovněž kvalifikovanost práce, kterou vykonávají. Souvisí to nejen s tím, kolik vysokoškoláků se o práci uchází, ale také jaká pracovní místa a povolání jsou vlastně na pracovním trhu k dispozici. Největší podíl míst pro vysokoškoláky lze mezi evropskými zeměmi nalézt v Belgii, Nizozemsku, Lucembursku, Finsku nebo Švédsku. Vzhledem k přetrvávající silně industriální orientaci na průmysl s nižšími požadavky na vysokou kvalifikaci zůstává Česká republika v tomto ohledu stále ještě s odstupem za průměrem vyspělých zemí OECD³.

Kvalifikační náročnost práce vysokoškoláků Země EU v roce 2008

Zdroj: ELFS, výpočty SVP

Současně však patříme mezi země s podstatně nižším podílem vysokoškoláků v pracovní síle. Rozdíly mezi podílem vysokoškoláků na pracovním trhu jsou mezi evropskými zeměmi větší než rozdíly mezi podílem povolání, pro něž je vhodné vysokoškolské vzdělání. Do značné míry právě proto vykonávají v průměru nejkvalifikovanější práci vysokoškoláci v Maďarsku, Portugalsku, České republice, Polsku a v Itálii, tedy v zemích, kde jich je nejméně.

Záleží ovšem i na tom, jak úspěšní jsou vysokoškoláci v soutěži s méně vzdělanými o kvalifikovaná a lépe placená místa. Česká republika patří mezi země s těsnějším vztahem mezi úrovní vzdělání a kvalifikačními požadavky. Proto je u nás řada vysoce kvalifikovaných povolání – například ve sféře právních služeb, zdravotnictví, vzdělávání nebo výpočetní techniky – obsazena absolventy vysokých škol zhruba na stejné úrovni jako v některých zemích, které přitom mají vysokoškoláků podstatně více.

V zemích s vysokým podílem vysokoškoláků nastupují absolventi poměrně často na pracovní místa s nižšími kvalifikačními nároky. V Evropě to platí především o Španělsku. Vysokoškolské vzdělání tam totiž přestalo být postačující podmínkou pro dobré uplatnění na trhu práce a možnosti výběru kvalifikovaného povolání se absolventům podstatně zúžily. Čím více je na trhu práce vysokoškoláků než odpovídajících pracovních míst, tím častěji mají absolventi vysokých škol problém vůbec nějakou práci sehnat nebo získávají „jen“ práci méně kvalifikovanou.

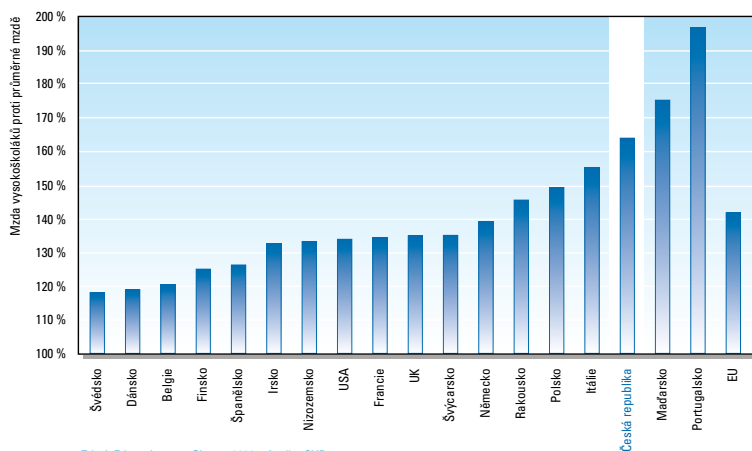
V některých u nás tradičně středoškolských povoláních, jako jsou odborní administrativní pracovníci nebo zdravotní sestry, pracují například ve Španělsku, Francii, Švédsku, Dánsku nebo ve Spojeném království převážně absolventi vysokých nebo vyšších odborných škol. V patnácti původních zemích EU tvoří vysokoškoláci například téměř 20 % pracovníků ve skupině povolání nižších administrativních pracovníků (úředníků). Zatímco ve Španělsku je jich mezi nimi

skoro 40 %, v České republice stále ještě méně než 6 %. Patrně právě do podobných skupin povolání začnou u nás v příštích letech více směřovat vysokoškoláci ze silných absolventských ročníků.

Vysokoškoláci mají výrazně vyšší příjmy

Očekávaným důsledkem lepší zaměstnatelnosti vysokoškoláků a vyšších kvalifikačních nároků jimi vykonávané práce je i vyšší odměna za práci (plat či mzda nebo jiný druh pracovního příjmu). Mzda osob s vysokoškolským nebo vyšším odborným vzděláním se v ČR již v roce 2008 přehoupla přes 45 tisíc korun a o 66 % tak převýšila celostátní průměrnou mzdu⁴. Mzda mladých absolventů do 30 let věku dosáhla v roce 2008 přibližně 30 tisíc korun, což je pořád ještě 11 % nad celkovým průměrem. Přestože mzdy vysokoškoláků přesahují průměr ve všech rozvinutých zemích, jejich situace většinou není relativně tak příznivá jako u nás. Opět totiž obecně platí, že mzdové zvýhodnění vysokoškoláků je nejvyšší v zemích, kde je vysokoškoláků nejméně, a naopak.

Průměrná mzda vysokoškoláků
Země OECD v roce 2007

Zdroj: Education at a Glance 2009, výpočty SVP

Podstatná je ovšem také celková mzdová diferenciacie. Výrazně nadprůměrné mzdy získávají totiž vysokoškoláci především v zemích s celkově většími rozdíly ve mzdách. Například Švédsko patří mezi země s poměrně malými rozdíly ve mzdách vůbec a ani vysokoškolské vzdělání tedy neposkytuje příliš velkou ekonomickou výhodu. Hrubé mzdy jsou tam navíc mnohem progresivněji zdaňovány, což dále snižuje skutečný čistý příjem vyšších příjmových skupin. Mzdové rozdíly podle vzdělání jsou ve Švédsku podstatně menší než v České republice nebo v USA a mnohem více připomínají mzdovou nivelizaci, která u nás panovala před rokem 1990. Řadu let tam již také hovoří o tom, že mladým Švédům chybí ekonomická motivace k vysokoškolskému studiu a na vysokou chodí proto, že se to ve většině rodin stalo přirozenou součástí jejich životního stylu, neboť vyšší vzdělání vede k zajímavé a různorodé práci a je součástí sociálního statusu a prestiže.

Naproti tomu v USA je rozdělení mezd podle vzdělání našemu rozdělení mnohem podobnější. Relativně nižší mzdy než v České republice tam získávají lidé bez jakéhokoli středního vzdělání. Vzhledem k obecně většímu zastoupení vyšších stupňů vzdělání je však také průměrná mzda amerického středoškolačka s ukončenou *high school* – podobně jako ve Švédsku a na rozdíl od nás – již pod celostátním průměrem. Zřetelná převaha počtu bakalářů nad vyššími stupni vzdělání na trhu práce v USA pak způsobuje, že vysokoškolské mzdy jako celek jsou blíže průměrné mzdě (jsou vyšší pouze o 35 %), než je tomu v České republice (vzhledem k vysokému podílu magistrů jsou u nás průměrné mzdy vysokoškoláků vyšší o 66 %). Mzdy českých vysokoškoláků se tedy pohybují dokonce ještě výrazněji nad průměrem, než je tomu v USA.

Ekonomická krize a měnící se postavení na trhu práce ovlivnily jak v USA, tak například i ve Velké Británii rovněž nástupní platy absolventů vysokých škol v roce 2009. V obou zemích došlo totiž k jejich stagnaci či dokonce mírnému poklesu. Jde o poměrně velkou změnu, protože před-

Průměrné měsíční hrubé mzdy podle vzdělání	Česká republika		Švédsko		USA	
	Mzda v Kč	k průměru	Mzda v SEK	k průměru	Mzda v USD	k průměru
Základní a nedokončené	17 801	65 %	21 159	87 %	1 759	55 %
Střední bez maturity	21 312	78 %	22 124	91 %	2 507	78 %
Střední s maturitou	27 278	100 %	22 272	92 %	2 907	90 %
Vyšší odborné a bakalářské	30 996	114 %	25 912	107 %	4 029	125 %
Magisterské a doktorské	47 945	176 %	30 627	126 %	5 313	165 %

Zdroj: ČSÚ, Statistics Sweden, US Census Bureau, výpočty SVP

tím například v USA každoročně nástupní platy rostly o zhruba 7,5 %. Výzkumy ukázaly, že zaměstnavatelé v obou zemích nabízeli absolventům vysokých škol v roce 2009 oproti roku 2008 dokonce o 20–25 % méně pracovních míst. Do budoucna se však již začínají dívat spíše optimisticky a řada z nich předpokládá, že se počet nabízených pracovních míst pro absolventy vysokých škol vrátí na původní úroveň během následujících dvou let. Jedním z důsledků těchto očekávání je, že stále více absolventů oddaluje svůj vstup na trh práce, často třeba i tak, že pokračují v dalším, například postgraduálním studiu.

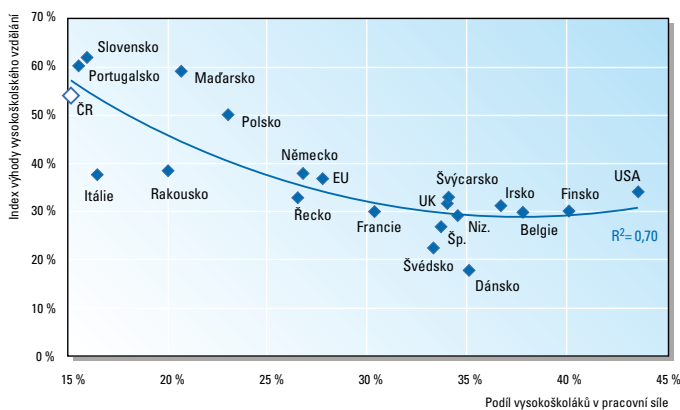
Jak si celkově vysokoškoláci vedou na pracovním trhu

Získané poznatky o postavení vysokoškoláků na pracovním trhu v rozvinutých zemích světa umožnily vytvořit syntetický ukazatel postavení vysokoškoláků na pracovním trhu, který zahrnuje jejich zaměstnatelnost (míru nezaměstnanosti), kvalifikační náročnost práce a relativní výši pracovních příjmů. Srovnání ukazuje, že v průměru země Evropské unie jsou vysokoškoláci oproti celé populaci o 44 % méně ohroženi nezaměstnaností (o 2 roky dříve to bylo zhruba stejně), vykonávají o 28 % kvalifikovanější práci (o 2 roky dříve to bylo o 29 %) a mají o 42 % vyšší mzdy (o 2 roky dříve to bylo o 40 %). Souhrnný index postavení vysokoškoláků na pracovním trhu v zemích EU je tedy oproti celé populaci zvýhodňuje o 37 %, což je přibližně stejné jako před dvěma lety.

V České republice ovšem byli v roce 2008 vysokoškoláci ohroženi nezaměstnaností o 63 % méně než celá pracovní síla (v roce 2005 to bylo o 71 %), vykonávají o 35 % kvalifikovanější práci (v roce 2005 to bylo o 39 %) a mají o 66 % vyšší mzdy (v roce 2005 to bylo o 64 %). Souhrnný index jejich postavení na pracovním trhu proto v roce 2008 převýšil běžnou populaci o 53 %. Oproti roku 2005 se tedy nepatrně snížil.

Současné je zřejmé – a ukazovaly na to i dílčí analýzy jednotlivých ukazatelů – že výhody, které přináší vysokoškolský diplom, jsou závislé na tom, jak vysoký podíl vysokoškoláků je v dospělé populaci zastoupen, jak rozsáhlé jsou požadavky trhu práce na vysokoškolské vzdělání a jaké je vlastně celkové nastavení ekonomiky každé země a fungování jejího pracovního trhu. Analýzy souhrnného indexu postavení vysokoškoláků, vytvořeného ze tří ukazatelů (zaměstnatelnost, kvalifikovanost práce a mzda) také naznačují, jak se pravděpodobně jejich postavení změní v důsledku rychlého zvyšování počtu vysokoškoláků na pracovním trhu. Lze očekávat, že zdvojnásobení podílu vysokoškoláků z 15 % na 30 % povede k tomu, že výhody jejich postavení se oproti průměru celé populace sníží téměř na polovinu.

Postavení a podíl vysokoškoláků na pracovním trhu
Země OECD v roce 2007

Zdroj: Education at a Glance 2009, ELFS, výpočty SVP

⁴ V údajích o pracovních příjmech se jedná o celoroční průměrnou hrubou mzdu, včetně příplatků, odměn a náhrad, přepočítanou na průměrnou mzdu měsíční.

Která škola umožní lépe najít práci

S krizí se absolventi zatím vyrovnávají

V posledních několika letech u nás dochází k zásadním změnám v počtu absolventů vysokých škol. V roce 2009 jich bylo téměř 2,5krát víc než před sedmi lety a jen za poslední rok se jejich počet zvýšil o téměř 8 tisíc. Převážně to „způsobili“ absolventi bakalářského studia, kteří však ve stále větší míře ve vysokoškolském studiu dále pokračují; dnes se to týká více než tři čtvrtin z nich, přičemž tento podíl se po čtyřech letech poměrně rychlého ustálení. Proto se počet těch, kteří vstupují na trh práce, prozatím zvyšuje o něco pomaleji než celkový počet absolventů. I tak však dnes vstupuje na trh práce o 85 % více absolventů vysokých škol než ještě před sedmi lety.

Až do roku 2008 se zaměstnatelnost absolventů vysokých škol přesto stále zlepšovala. Kvůli ekonomické krizi to však již neplatí. V roce 2008 bylo půl roku až rok po ukončení studia nezaměstnaných méně než 2,5 % absolventů, v roce 2009 to bylo bezmála 3 %. Do určité míry je tento vývoj způsoben celkovou situací na pracovním trhu a změnami v nezaměstnanosti, ale její dopady nejsou u vysokoškoláků zjevně tak nepříznivé. Zaměstnatelnost absolventů vysokých škol se tedy relativně vůči ostatním stále zlepšuje. Podle poslední evidence úřadů práce k 30. 9. 2009 počet nezaměstnaných absolventů vysokých škol vzrostl za předchozí rok o necelých 30 %, naproti tomu počet nezaměstnaných absolventů středních odborných škol vzrostl o 54 % a s čerstvým výučním listem se o práci ucházelo o 42 % více vyučených než před rokem.

Propojení podrobných a úplných údajů o počtech absolventů vysokých škol, počtech absolventů dále pokračujících ve studiu na vysoké škole a počtech nezaměstnaných absolventů na úrovni jednotlivých vysokých škol a fakult umožňuje analyzovat stav a vývoj zaměstnatelnosti absolventů vy-

Údaje o nezaměstnaných absolventech sbírají jednotlivé úřady práce v ČR a zpracovávají se v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí pravidelně dvakrát ročně, vždy k 30. dubnu a k 30. září. Nezaměstnaným absolventem je na úřadu práce registrovaný uchazeč o zaměstnání, který absolvoval školu nejdéle před dvěma roky. Údaje se tedy týkají tzv. registrované nezaměstnanosti, která se liší od používané mezinárodní srovnatelné definice ILO (International Labour Organization). Registrovaná nezaměstnanost bývá odlišná, v některých případech o něco vyšší, jindy nižší. U absolventů může být nižší, jelikož ze zákona mají nárok na podporu pouze tehdy, pokud v posledních třech letech alespoň půl roku prokazatelně pracovali. Protože však za ně stát – v případě registrace na úřadu práce – platí pojištění, mají nezaměstnaní absolventi motivaci se na úřad přihlásit.

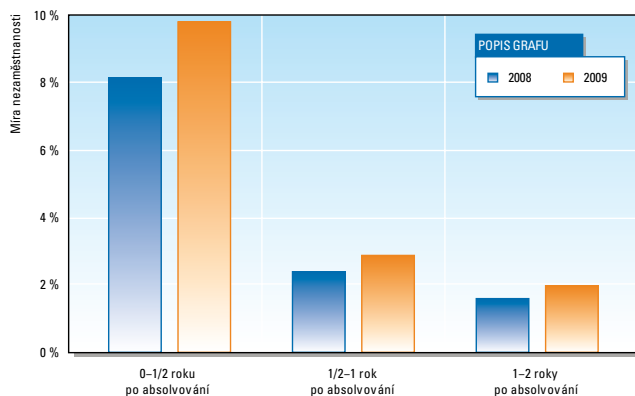
Údaje o celkových počtech absolventů všech vysokých škol a fakult a o počtech těch, kteří po získání diplomu dále studují (například většina bakalářů pokračuje v navazujícím magisterském studiu) poskytuje sdružená matrice studentů (tzv. SIMS). Údaje z matric jsou definovány a zpracovávány tak, aby plně odpovídaly termínům, kdy úřady práce sbírají údaje o nezaměstnaných absolventech. Vztahují se tedy také k 30. dubnu a k 30. září. Analyzováni jsou absolventi, kteří ukončili studium nejdéle dva roky před datem zjišťování.

Pro účely této analýzy je tedy absolventem vysoké školy ten, kdo úspěšně absolvoval školu nejdéle dva roky před datem zjišťování. Datum ukončení studia odpovídá dni úspěšného vykonání poslední státní zkoušky. Absolventem dále pokračujícím ve studiu se pak rozumí ten, kdo po ukončení studia zahájil další studium na vysoké škole a byl v něm k datu zjišťování stále ještě zapsán. Pod pojmem nezaměstnaný absolvent se rozumí takový uchazeč o práci registrovaný na úřadu práce, který úspěšně ukončil školu nejdéle před dvěma lety.

Na základě uvedených údajů lze zjistit míru nezaměstnanosti absolventů vysokých škol, která se rovná počtu nezaměstnaných ku rozdílu mezi celkovým počtem absolventů a počtem dále studujících. V předkládané analýze je navíc používána míra nezaměstnanosti, která je váženým průměrem (podle počtu absolventů nepokračujících ve studiu) míry z 30. 4. a 30. 9. příslušného roku. Průměr je používán především proto, aby míra pokryla absolventy za celý rok.

Tato běžná míra nezaměstnanosti pak ukazuje skutečné šance na uplatnění absolventů. Ty jsou však samozřejmě jiné v Praze než v Ústeckém nebo Moravskoslezském kraji, bez ohledu na to, kterou školu absolvent ukončil. Absolventi jednotlivých škol nastupují na regionální trhy práce, které jsou z hlediska pracovních příležitostí dosti rozdílné, a není tedy zcela korektní porovnávat podle běžné míry nezaměstnanosti jejich absolventů například pražské a ostravské školy. Proto SVP PedF UK vytvořilo tzv. standardizovanou míru nezaměstnanosti, která je očištěná od vlivu různých míry nezaměstnanosti regionálních trhů práce. Nehraje u ní roli, ve kterých regionech si absolventi příslušné školy či fakulty hledají práci. Standardizovaná míra nezaměstnanosti je vhodná pro srovnávání zaměstnatelnosti absolventů jednotlivých vysokých škol a fakult, a také proto je používána v následujících rozbořech.

Zaměstnatelnost absolventů vysokých škol Podle doby uplynulé od získání diplomu

Zdroj: Matrice studentů, MPSV, výpočty SVP

sokých škol v České republice na celostátní úrovni, ale především na úrovni jednotlivých institucí.

Díky možnosti rozdělit absolventy vysokých škol do tří období podle toho, jak dlouho před datem zjišťování ukončili studium, je navíc možné celkem podrobně zmapovat vývoj jejich zaměstnatelnosti při přechodu ze školy na trh práce. Jde o období: 0–½ roku, ½–1 rok a 1–2 roky⁵.

Zdaleka nejvyšší je míra nezaměstnanosti úplně čerstvých absolventů, tedy v prvním půlroce po absolvování. Již během druhého půlroku míra nezaměstnanosti prudce klesá. Vyjádřeno konkrétními hodnotami se v průměru v roce 2009 přihlásilo na úřadech práce jako nezaměstnaní během prvního půlroku po absolvování téměř 10 % absolventů, zatímco v druhém půlroce to byla necelá 3 % a během druhého roku méně než 2 %. Z těchto údajů je patrné, že používat míru nezaměstnanosti úplně čerstvých absolventů, kteří se na trhu práce teprve rozkoukávají a jejichž nezaměstnanost má často jen krátkodobou („frikční“) povahu, je poněkud zavádějící. V následující analýze bude používána pouze míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol, kteří ukončili studium v období půl až jeden rok před datem zjišťování.

Proces přechodu ze školy na trh práce a měnící se zaměstnatelnost absolventů v uvedených obdobích jsou podmíněny oborovým typem různých fakult. Například bezprostředně po absolvování nachází práci zhruba stejný podíl absolventů přírodovědeckých fakult, jako je tomu v celkovém průměru všech absolventů, později však jejich nezaměstnanost již tolik neklesá. Protiklad představují absolventi technických fakult, kteří v prvním půlroce při hledání práce příliš úspěšní nejsou. V průběhu následujících měsíců se však jejich nezaměstnanost prudce snižuje.

Ztracená generace?

V souvislosti s tím, že v období ekonomické recese mladí lidé mnohem častěji nemohou sehnat práci, se ve světovém tisku, ale i u nás, začalo psát o tzv. ztracené generaci.

Jedním z prvních, kdo poukázal na aktuálnost problému ztracené generace, byl americký týdeník Business Week, který v rozsáhlém příspěvku *The Lost Generation* z října 2009 upozornil na situaci v USA a v některých dalších zemích týkající se zhoršených možností uplatnění čerstvých absolventů škol v době ekonomické krize a možných dlouhotrvajících negativních důsledků pro pracovní kariéru mladého člověka, který za těchto okolností vstupuje na trh práce. Tématem se posléze začala zabývat další světová média včetně například listopadového čísla českého týdeníku Ekonom v článku *Učit se, učit se. A co dál?*

Jak však ukazují výše zmíněné údaje, absolventů vysokých škol v České republice se tento problém alespoň prozatím netýká. Podobně i ve většině ostatních zemí se sice situace absolventů vysokých škol na trhu práce mírně zhoršuje, ale úměrně vývoji hlavních faktorů, které ji ovlivňují. Dopady ekonomické krize jsou přitom z hlediska vzdělání velmi rozdílné: v některých zemích se vysokoškoláků dotkla o něco více než

⁵ Dlužno však podotknout, že mluvit o půl roku není úplně přesné. Konkrétně totiž jde o období mezi 1. 5. až 30. 9. (5 měsíců) a 1. 10. až 30. 4. (7 měsíců).

ostatních vzdělanostních skupin, v jiných – mezi ně patří i Česká republika – naopak méně.

Významnou roli v tom u nás hraje zejména dlouhodobě přetrvávající nízký podíl vysokoškoláků v pracovní síle. Z krátkodobého hlediska se k tomu navíc přidává změna vývoje ekonomiky a trhu práce, které se v letech 2004–2008, tedy po vstupu České republiky do EU, vyvíjely mimořádně příznivě. Přestože se v roce 2009 vývoj ekonomických ukazatelů obrátil do záporných čísel, zůstává nezaměstnanost absolventů vysokých škol stále poměrně nízká.

Expanze počtu vysokoškoláků přicházejících ze škol na pracovní trh vede ovšem k tomu, že již dnes představují početně největší skupinu absolventů (většina z nich má navíc magisterský diplom) a jejich podíl se stále zvyšuje. Kolem roku 2013 budou tvořit dokonce nadpoloviční většinu ze všech mladých lidí, kteří odcházejí ze školství na pracovní trh. Při hledání práce to pro absolventy znamená mnohem větší konkurenci. Zřetelný nepoměr mezi rychle rostoucími počty čerstvých absolventů vysokých škol na jedné straně a nižším počtem nových vysokoškolských pracovních míst na straně druhé se však bude projevovat především dlouhodobě. V příštích letech povede spíše k tomu, že mladí vysokoškoláci budou muset slevit ze svých nároků na kvalifikovanost práce a na mzdu, než že se budou výrazně častěji objevovat mezi nezaměstnanými. Začnou totiž obsazovat pracovní místa, která dosud zastávali především středoškoláci, a ti zase budou z trhu práce vytlačovat mladé lidi s nejnižším vzděláním. Někteří zaměstnavatelé se navíc chystají absolventům nabízet flexibilnější formy zaměstnávání jako třeba zkrácený úvazek nebo příležitostnou výpomoc.

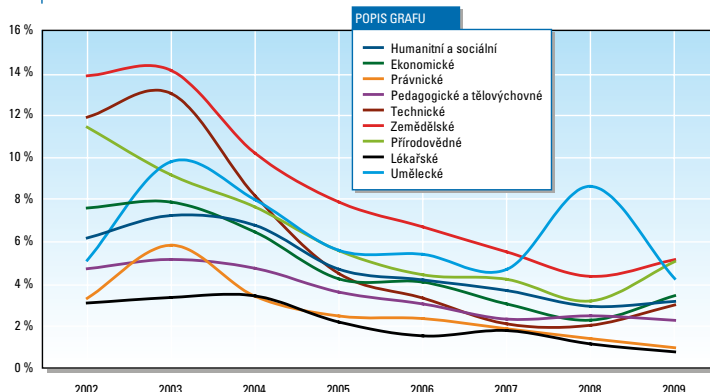
Proto se i u nás během příštích let začne postavení a uplatnění vysokoškoláků postupně vyrovnávat s absolventy ostatních vzdělávacích úrovní (relativně tedy zhoršovat), podobně jako je tomu i ve většině ostatních evropských zemí. Přestože již nelze očekávat, že by se jejich postavení na trhu práce mohlo vrátit na mimořádně dobrou úroveň z let 2007–2008, není ani možné – alespoň v případě absolventů českých vysokých škol – mluvit o ztracené generaci.

Nejlépe se uplatní lékaři a právníci

Srovnání zaměstnatelnosti absolventů vysokých škol v roce 2009 z hlediska různých typů škol a fakult ukazuje na vysokou úspěšnost především absolventů lékařských a právnických fakult. Míra jejich nezaměstnanosti nedosahuje dokonce ani jednoho procenta. Dobré výsledky (pod tříprocentní hranicí) mají rovněž školy pedagogické a technické. Naopak nejhůře na tom jsou fakulty zemědělské a přírodovědecké, jejichž nezaměstnanost přesahuje 5 %.

Rovněž dynamika změn v uplatnění absolventů je oborově podmíněná. K výraznějšímu zhoršení uplatnění absolventů došlo v roce 2009 u přírodovědných, ekonomických a technických fakult, což bylo do značné míry způsobeno dopady krize v průmyslu a v podnikatelském sektoru vůbec. Ostatní

Míra nezaměstnanosti v ČR 2002–2009 Absolventi podle oborového zaměření fakult

Zdroj: Matrika studentů, MPSV, výpočty SVP

skupiny fakult zatím krizí nebyly postiženy nebo u nich dokonce došlo k dalšímu zlepšení (absolventi uměleckých, lékařských a právnických fakult).

Z dlouhodobého hlediska docházelo u všech typů fakult k postupnému zvyšování zaměstnatelnosti jejich absolventů v souladu se snižováním celkové míry nezaměstnanosti absolventů vysokých škol. Mezi sebou si víceméně drží své pozice, k podstatně výraznějšímu zlepšení zaměstnatelnosti oproti ostatním typům došlo v předcházejících pěti letech u absolventů fakult technického zaměření, což souviselo s tehdy probíhajícím oživením některých průmyslových odvětví a v důsledku toho s nárůstem volných pracovních míst v technicky zaměřených oborech. Výraznějším výkyvům podléhá míra nezaměstnanosti u uměleckých fakult, kde je celkový počet absolventů poměrně nízký a i poměrně malé navýšení počtu nezaměstnaných je v relativní míře znát.

Zajímavé je srovnat české výsledky s obdobně zaměřeným pravidelným šetřením ve Velké Británii, kde vyhodnocují uplatnění absolventů půl roku po ukončení školy. Nejnovější šetření *Destinations of Leavers from Higher Education* sledovalo absolventy vysokých škol z let 2007 a 2008, což umožnilo srovnávat jejich zaměstnatelnost v době před a po vypuknutí ekonomické krize. Výsledky ukazují, že méně absolventů z roku 2008 našlo práci a naopak byli častěji nezaměstnaní než jejich předchůdci o rok dříve a více jich také pokračovalo v dalším studiu. Míra nezaměstnanosti absolventů meziročně vzrostla z 5,5 % na 7,9 %. Nejvýraznější krize zasáhla absolventy architektury a stavebnictví (v jejich případě se míra nezaměstnanosti více než zdvojnásobila). Méně absolventů pracovalo také v ekonomických oborech. Naopak došlo k nárůstu počtu absolventů pracujících ve zdravotnictví a ve vzdělávání, což ukazuje, že i přes probíhající krizi byl ve Velké Británii (podobně jako v USA) ve veřejném sektoru o absolventy stále zájem.

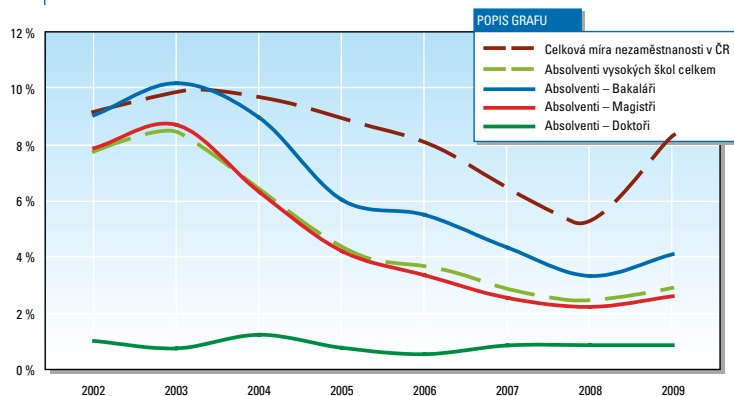
Zajímavé jistě je, že o něco málo lépe se s krizí vyrovnávají absolventi soukromých vysokých škol než absolventi veřejných vysokých škol. Absolventi soukromých škol⁶ mají totiž již druhým rokem nižší míru nezaměstnanosti, což je podstatná změna oproti minulým rokem. V roce 2009 činila jejich míra nezaměstnanosti 2,4 %, zatímco u absolventů veřejných škol to bylo 3,0 %. Do značné míry tomu tak je proto, že soukromé vysoké školy často navštěvují studenti, kteří už zaměstnaní mají a jen si doplňují nebo zvyšují kvalifikaci.

Z hlediska jednotlivých veřejných vysokých škol zaznamenali v posledním roce nejvyšší nárůst nezaměstnanosti absolventi Vysoké školy chemicko-technologické v Praze (téměř trojnásobný) a absolventi Univerzity Hradec Králové a Vysoké školy ekonomické v Praze (téměř dvojnásobný). Je však třeba vidět, že ani v těchto případech nejde o nějaká závratná čísla. Míra nezaměstnanosti absolventů se zde totiž vrátila zhruba na úroveň roku 2006. Naopak i přes krizi došlo k výraznějšímu snížení nezaměstnanosti u absolventů Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně a tří uměleckých škol

Pokračování na poslední straně.

Míra nezaměstnanosti v ČR 2002–2009 Absolventi podle stupně vysokoškolského vzdělání

Absolventi podle stupně vysokoškolského vzdělání

Zdroj: Matrika studentů, MPSV, výpočty SVP

⁶⁾ Absolvování soukromé vysoké školy se stává stále častějším jevem. Zatímco ještě v roce 2005 pouze 6 % ze všech absolventů vysokých škol získalo svůj diplom na soukromé škole, o čtyři roky později se počet absolventů soukromých vysokých škol zvýšil téměř čtyřikrát a jejich podíl vzrostl na necelých 14 % (mezitím se totiž výrazně zvýšil i počet absolventů veřejných vysokých škol). Zároveň přestává platit, že soukromé vysoké školy produkují pouze absolventy bakalářského studia. V roce 2009 již téměř každý třetí absolvent soukromé vysoké školy absolvoval magisterské studium, přestože ještě v roce 2005 to bylo naprostou vzácností.

Uplatnění absolventů vysokých škol v ČR na pracovním trhu

Absolventi a nezaměstnaní absolventi 2009 podle vysokých škol a fakult

Název školy/fakulty	Absolventi			Míra nezaměstnanosti			
	celkem	dále studující	nezaměstnaní	běžná	standardizovaná	pořadí	vývoj
Vysoké školy celkem	69 508	44,4 %	1 114	2,9 %	3,1 %		
Veřejné vysoké školy celkem	61 231	44,9 %	999	3,0 %	3,1 %		
UK Praha	6 835	35,6 %	47	1,1 %	1,6 %	52	+
1. lékařská fakulta	412	19,7 %	1	0,3 %	0,3 %	23	++
3. lékařská fakulta	239	21,3 %	2	1,1 %	2,1 %	62	+
2. lékařská fakulta	204	21,6 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	++
Lékařská fakulta v Plzni	168	2,4 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	++
Lékařská fakulta v Hradci Králové	283	11,0 %	5	2,0 %	4,0 %	120	--
Farmaceutická fakulta vHK	295	25,4 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	++
Filozofická fakulta	1073	35,7 %	8	1,2 %	2,0 %	61	0
Právnícká fakulta	564	9,0 %	3	0,6 %	0,4 %	24	--
Fakulta sociálních věd	578	59,9 %	2	0,9 %	2,6 %	80	--
Katolická teologická fakulta	112	54,5 %	1	2,0 %	2,0 %	57	++
Evangelická teologická fakulta	64	35,9 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	++
Husitská teologická fakulta	89	41,6 %	2	3,8 %	7,7 %	167	-
Přírodovědecká fakulta	952	63,1 %	16	4,6 %	4,8 %	135	-
Matematicko-fyzikální fakulta	496	63,9 %	1	0,6 %	0,6 %	27	+
Pedagogická fakulta	533	13,1 %	2	0,4 %	1,3 %	42	+
Fakulta tělesné výchovy a sportu	482	28,4 %	4	1,2 %	2,0 %	60	-
JU České Budějovice	2 147	38,7 %	48	3,6 %	4,4 %	130	0
Zdravotně sociální fakulta	488	42,0 %	6	2,1 %	2,5 %	72	-
Filozofická fakulta	65	63,1 %	4	16,7 %	25,0 %	184	-
Zemědělská fakulta	269	27,1 %	11	5,6 %	7,1 %	163	-
Teologická fakulta	181	35,4 %	10	8,5 %	9,4 %	177	--
Biologická fakulta	186	68,8 %	4	6,9 %	8,6 %	173	-
Pedagogická fakulta	582	23,5 %	6	1,3 %	2,0 %	59	+
Ekonomická fakulta	375	48,8 %	7	3,6 %	3,6 %	113	-
UJEP Ústí n. L.	1 389	37,5 %	38	4,4 %	3,8 %	117	0
Filozofická fakulta	55	67,3 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	-
Fakulta výrobních techn. a man.	49	55,1 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	-
Pedagogická fakulta	522	9,0 %	16	3,4 %	3,4 %	106	-
Přírodovědecká fakulta	56	75,0 %	1	7,1 %	2,3 %	69	-
Fakulta sociálně ekonomická	492	50,8 %	13	5,4 %	4,1 %	128	--
Fakulta životního prostředí	161	57,1 %	4	5,8 %	5,8 %	150	0
Fakulta umění a designu	54	48,1 %	3	10,7 %	10,7 %	179	--
MU Brno	6 858	47,1 %	81	2,2 %	2,3 %	66	+
Lékařská fakulta	474	22,2 %	3	0,8 %	0,8 %	32	0
Filozofická fakulta	1459	58,6 %	23	3,8 %	4,0 %	121	0
Právnícká fakulta	720	18,9 %	4	0,7 %	0,9 %	34	+
Fakulta sociálních studií	733	59,3 %	5	1,7 %	1,7 %	53	0
Přírodovědecká fakulta	721	71,6 %	10	4,9 %	4,9 %	136	0
Fakulta informatiky	312	67,3 %	4	3,9 %	4,9 %	138	-
Pedagogická fakulta	1658	37,3 %	22	2,1 %	2,0 %	58	--
Fakulta sportovních studií	283	56,5 %	6	4,9 %	4,9 %	137	-
Ekonomicko-správní fakulta	498	38,8 %	4	1,3 %	1,3 %	43	0
UP Olomouc	3 392	34,3 %	62	2,8 %	2,6 %	76	+
Lékařská fakulta	283	17,3 %	3	1,3 %	0,9 %	33	-
Filozofická fakulta	971	46,5 %	13	2,5 %	2,3 %	68	+
Právnícká fakulta	187	6,4 %	2	1,1 %	0,6 %	28	--
Cyrlometodějská teologická fakulta	157	25,5 %	3	2,6 %	2,6 %	77	--
Přírodovědecká fakulta	588	65,3 %	16	7,8 %	7,8 %	169	--
Pedagogická fakulta	859	13,2 %	21	2,8 %	2,3 %	67	0
Fakulta tělesné kultury	347	33,1 %	4	1,7 %	1,3 %	41	+
VFU Brno	411	28,0 %	9	3,0 %	2,7 %	83	0
Fakulta veterinárního lékařství	107	6,5 %	1	1,0 %	1,0 %	36	0
Fakulta veter. hygieny a ekologie	191	48,7 %	8	8,2 %	7,1 %	162	+
Farmaceutická fakulta	113	13,3 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	++
OU v Ostravě	2 213	29,6 %	58	3,7 %	2,9 %	89	+
Zdravotně sociální fakulta	269	26,0 %	3	1,5 %	1,0 %	37	-
Filozofická fakulta	515	33,0 %	21	6,1 %	4,6 %	133	-
Přírodovědecká fakulta	419	49,2 %	20	9,4 %	7,5 %	165	0
Pedagogická fakulta	932	18,3 %	10	1,3 %	0,9 %	35	++
Fakulta umění	78	47,4 %	4	9,8 %	7,3 %	164	-
Univerzita Hradec Králové	1 536	31,0 %	34	3,2 %	3,6 %	111	-
Pedagogická fakulta	1075	24,5 %	25	3,1 %	3,1 %	95	0
Fakulta informatiky a managementu	372	44,1 %	9	4,3 %	5,8 %	149	--
Filozofická fakulta	89	55,1 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	-
SU Opava	1 259	53,7 %	45	7,7 %	6,0 %	153	0
Filozoficko-přírodovědecká fakulta	573	45,7 %	22	7,1 %	5,5 %	145	0
Obchodně podnikatelská fakulta	671	60,4 %	22	8,3 %	6,0 %	154	-
ČVUT Praha	4 252	50,4 %	34	1,6 %	2,8 %	84	+
Fakulta stavební	1509	56,4 %	10	1,5 %	2,6 %	79	-
Fakulta strojní	420	29,3 %	8	2,7 %	5,1 %	140	0
Fakulta elektrotechnická	1328	46,9 %	13	1,8 %	2,7 %	82	-
Fakulta dopravní	295	61,4 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	++
Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská	220	69,1 %	1	1,5 %	0,0 %	1-22	++
Fakulta architektury	292	53,4 %	2	1,5 %	3,7 %	114	0
Fakulta biomedicínského inženýrství	64	59,4 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	-

Název školy/fakulty	Absolventi			Míra nezaměstnanosti			
	celkem	dále studující	nezaměstnaní	běžná	standardizovaná	pořadí	vývoj
VŠCHT Praha	856	62,7 %	10	3,1 %	3,1 %	98	--
Fakulta chemické technologie	236	58,5 %	4	4,1 %	6,1 %	156	--
Fakulta technologie ochrany prostředí	103	61,2 %	1	2,5 %	2,5 %	74	0
Fakulta potravní a biochem. techn.	354	70,6 %	3	2,9 %	2,9 %	88	--
Fakulta chemicko-inženýrská	139	54,7 %	2	3,2 %	3,2 %	100	0
ZČU Plzeň	3 332	42,0 %	62	3,2 %	4,0 %	122	+
Fakulta strojní	182	50,0 %	3	3,3 %	4,4 %	129	--
Fakulta elektrotechnická	528	48,7 %	5	1,8 %	2,6 %	78	++
Fakulta právnická	374	16,0 %	3	1,0 %	1,6 %	51	0
Fakulta filozofická	697	52,5 %	23	6,9 %	9,1 %	176	0
Fakulta pedagogická	639	27,7 %	16	3,5 %	4,1 %	126	+
Fakulta ekonomická	528	42,0 %	12	3,9 %	4,6 %	132	--
Fakulta aplikovaných věd	325	59,4 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	++
TU Liberec	1 469	38,7 %	36	4,0 %	3,9 %	118	0
Fakulta strojní	150	35,3 %	3	3,1 %	3,1 %	96	+
Fak. mechatron. a mezipřev. inž. st.	187	55,6 %	4	4,8 %	3,6 %	112	+
Hospodářská fakulta	394	48,5 %	4	2,0 %	1,5 %	49	-
Fakulta textilní	294	37,8 %	15	8,2 %	8,2 %	171	0
Fakulta pedagogická	400	20,8 %	9	2,8 %	2,2 %	64	0
Fakulta umění a architektury	44	61,4 %	1	5,9 %	5,9 %	152	0
Univerzita Pardubice	1 837	50,5 %	30	3,3 %	3,2 %	101	+
Fakulta restaurování	17	35,3 %	2	18,2 %	27,3 %	185	-
Fakulta filozofická	364	53,0 %	8	4,7 %	4,1 %	124	-
Fakulta chemicko-technologická	376	55,1 %	10	5,9 %	5,3 %	142	--
Fakulta ekonomicko-správní	520	48,8 %	7	2,6 %	3,0 %	92	0
Dopravní fakulta Jana Pernera	405	48,6 %	2	1,0 %	0,5 %	25	+
Fakulta zdravotnických studií	93	21,5 %	1	1,4 %	1,4 %	45	-
Fakulta elektrotechniky a informatiky	62	82,3 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	-
VUT v Brně	4 931	53,1 %	65	2,8 %	2,6 %	75	+
Fakulta stavební	1258	50,3 %	6	1,0 %	1,1 %	39	0
Fakulta strojního inženýrství	1041	52,4 %	19	3,8 %	2,8 %	85	0
Fakulta elektrotechn. a kom. techn.	1059	56,4 %	14	3,0 %	3,0 %	93	+
Fakulta informačních technologií	446	61,9 %	1	0,6 %	0,6 %	29	-
Fakulta chemická	268	51,1 %	9	6,9 %	6,9 %	160	--
Fakulta architektury	150	58,0 %	3	4,8 %	3,2 %	99	--
Fakulta výtvarných umění	65	50,8 %	1	3,1 %	3,1 %	97	0
Fakulta podnikatelská	641	48,5 %	12	3,6 %	3,0 %	94	+
VŠB – TU Ostrava	4 875	51,6 %	106	4,5 %	3,5 %	107	+
Fakulta stavební	349	51,9 %	2	1,2 %	0,6 %	30	++
Fakulta bezpečnostního inženýrství	431	57,1 %	8	4,3 %	3,8 %	116	-
Fakulta strojní	525	52,4 %	8	3,2 %	2,4 %	70	0
Fakulta elektrotechniky a informatiky	687	58,2 %	6	2,1 %	1,7 %	54	-
Hornicko-geologická fakulta	739	50,1 %	16	4,3 %	3,0 %	91	0
Fakulta metalurgie a materiál. inž.	459	52,5 %	12	5,5 %	4,1 %	127	0
Ekonomická fakulta	1685	47,6 %	54	6,1 %	4,6 %	134	0
UTB ve Zlíně	2 696	46,5 %	61	4,2 %	3,9 %	119	+
Fakulta technologická	416	62,5 %	21	13,5 %	12,8 %	182	-
Fakulta managementu a ekonomiky	825	41,7 %	15	3,1 %	2,5 %	73	+
Fakulta multimediálních komunikací	299	45,5 %	18	11,0 %	10,4 %	178	--
Fakulta aplikované informatiky	346	58,1 %	18	12,4 %	11,7 %	181	-
Fakulta humanitních studií	810	38,5 %	7	1,4 %	1,4 %	46	-
VŠE v Praze	3 653	55,1 %	32	1,9 %	3,3 %	105	-
Fakulta financí a účetnictví	568	60,4 %	3	1,3 %	2,2 %	65	--
Fakulta mezinárodních vztahů	945	51,0 %	9	1,9 %	3,2 %	104	--
Fakulta podnikohospodářská	817	54,1 %	7	1,9 %	2,4 %	71	--
Fakulta informatiky a statistiky	475	56,0 %	5	2,4 %	5,7 %	147	--
Fakulta národohospodářská	551	59,5 %	3	1,3 %	1,3 %	44	+
Fakulta managementu v Jindř. Hradci	297	50,5 %	5	3,4 %	5,4 %	144	--
ČZU Praha	4 262	44,2 %	48	2,0 %	2,9 %		

Název školy/fakulty	Absolventi			Míra nezaměstnanosti			
	celkem	dále studující	nezaměstnaní	běžná	standardizovaná	pořadí	vývoj
Soukromé vysoké školy celkem	8 277	40,9 %	115	2,4 %	2,7 %		
Bankovní institut	579	37,1 %	3	0,8 %	1,1 %	38	-
Evropský polytechnický institut	228	14,0 %	9	4,6 %	3,6 %	110	0
Vysoká škola hotelová v Praze 8	444	38,1 %	15	5,5 %	5,1 %	141	
Vysoká škola finanční a správní	1 204	45,4 %	15	2,3 %	3,2 %	103	-
Vysoká škola Karlovy Vary	272	43,4 %	12	7,8 %	5,8 %	151	-
ŠKODA AUTO a.s. VŠ	93	47,3 %	1	2,0 %	4,1 %	123	0
Lit. akademie (Soukr. VŠ J. Škv.)	68	20,6 %	1	1,9 %	5,6 %	146	--
VŠ škola podnikání	628	44,9 %	9	2,6 %	1,4 %	48	0
Vysoká škola aplik. práva	116	62,9 %	4	9,3 %	7,0 %	161	-
Vysoká škola v Plzni	114	17,5 %	2	2,1 %	2,1 %	63	+
University of New York in Prague	40	12,5 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	++
VŠ manažerské informat. a ekonom.	56	44,6 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	++
VŠ mezinár. a veřejných vztahů	122	39,3 %	2	2,7 %	5,4 %	143	
Střeďočeký vysokoškolý inst.	93	51,6 %	5	11,1 %	11,1 %	180	--
Academia Rerum Civilium	86	17,4 %	1	1,4 %	1,4 %	47	
VŠ evropských a regionálních studií	141	34,8 %	5	5,4 %	7,6 %	166	
VŠ TV a sportu Palestra	62	43,5 %	1	2,9 %	2,9 %	86-87	
Newton College	51	39,2 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	
Vysoká škola logistiky	117	51,3 %	3	5,3 %	3,5 %	108	
Vysoká škola zdravotnická	141	6,4 %	1	0,8 %	0,0 %	1-22	
Soukromá VŠ ekonom. studií	86	48,8 %	1	2,3 %	6,8 %	159	--
Vysoká škola obchodní v Praze	558	39,6 %	7	2,1 %	2,7 %	81	--
AKADEMIE STING	336	25,0 %	4	1,6 %	1,6 %	50	+
Metropolitní univerzita Praha	431	50,8 %	2	0,9 %	1,9 %	56	+
Univerzita Jana Amose Komenského	1 681	46,0 %	3	0,3 %	0,6 %	26	+
Vysoká škola K. Engliš v Brně	77	37,7 %	3	6,3 %	6,3 %	158	-
Anglo-americká vysoká škola	38	34,2 %	1	4,0 %	8,0 %	170	-
Pražská VŠ psychosociálních studií	27	40,7 %	1	6,3 %	6,3 %	157	
Soukromá VŠ ekonomická Znojmo	46	54,3 %	0	0,0 %	0,0 %	1-22	
Moravská vysoká škola Olomouc	63	30,2 %	3	6,8 %	4,5 %	131	

Vysvětlivky k tabulce:

Absolventi = Absolventi vysokých škol, kteří v období od 1. 5. 2008 do 30. 4. 2009 ukončili studium (úspěšně vykonali poslední státní zkoušku).

Podíl dále studujících = Absolventi vysokých škol, kteří v období od 1. 5. 2008 do 30. 4. 2009 ukončili studium a kteří zahájili další studium na stejné nebo jiné vysoké škole a byli v něm stále ještě zapsáni k 30. 9. 2009

Nezaměstnaní = Nezaměstnaní absolventi vysoké školy jsou uchazeči o práci registrovaní na úřadu práce k 30. 4. 2009 a k 30. 9. 2009, kteří úspěšně ukončili školu v období půl až jeden rok před dubnem 2009, resp. zářím 2009.

Míra nezaměstnanosti běžná = Míra nezaměstnanosti absolventů se rovná počtu nezaměstnaných ku rozdílu mezi celkovým počtem absolventů a počtem dále studujících. Zde se jedná o vážený průměr míry nezaměstnanosti z dubna 2009 a míry nezaměstnanosti ze září 2009. Jde o míru nezaměstnanosti, která je počítána pro absolventy, kteří ukončili studium v období půl až jeden rok před dubnem 2009, resp. zářím 2009.

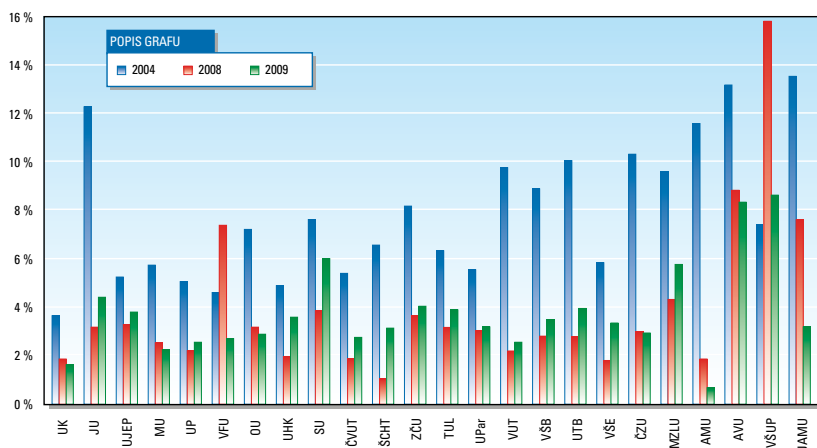
Míra nezaměstnanosti standardizovaná = Míra nezaměstnanosti standardizovaná je vážený průměr standardizované míry nezaměstnanosti z dubna 2009 a standardizované míry nezaměstnanosti ze září 2009. Jde o míru nezaměstnanosti, která je počítána pro absolventy, kteří ukončili studium v období půl až jeden rok před dubnem 2009, resp. zářím 2009.

Pořadí = Pořadí seřazuje vysoké školy a fakulty podle úrovně standardizované míry nezaměstnanosti. Na prvních místech se umísťují ty, jejichž absolventi jsou na tom nejlépe, na posledních naopak ty, jejichž absolventi jsou na tom nejhůře.

Vývoj = Vývoj ukazuje, jak se standardizovaná míra nezaměstnanosti absolventů jednotlivých škol a fakult změnila v posledních šesti letech. U institucí označených ++ dochází k nejpříznivějšímu vývoji a tedy k největšímu poklesu míry nezaměstnanosti, u institucí označených -- se situace naopak nejvíce zhoršuje. U škol/fakult, které nemají alespoň čtyřletou časovou řadu, není ukazatel vývoje uveden.

Poznámka: V tabulce nejsou uvedeny všechny vysoké školy a fakulty v České republice. U několika z nich totiž chybí údaje o počtech absolventů nebo o počtech nezaměstnaných absolventů. Většinou jde o instituce nové, jejichž absolventi na pracovní trh ještě nevstoupili. V jednotlivých případech pak sice takové údaje mít mají, ale momentálně nejsou dostupné.

Nezaměstnanost absolventů veřejných vysokých škol Standardizovaná míra nezaměstnanosti v ČR 2004, 2008 a 2009

Zdroj: Matrika studentů, MPSV, výpočty SVP

(AMU, VŠUP, JAMU). Dobře si vedly také dvě největší univerzity – Univerzita Karlova v Praze a Masarykova univerzita v Brně.

Celkově však zatím (do konce roku 2009) rozhodně nelze mluvit o nějak výrazně negativním vývoji. Je třeba stále mít na paměti, že roky 2007 a 2008 byly skutečně výjimečné, vždyť celé tři čtvrtiny veřejných vysokých škol měly ještě v roce 2006 míru nezaměstnanosti svých absolventů vyšší než v roce 2009.

Najděte si úspěšnou školu

Následující tabulka obsahuje údaje o počtech nezaměstnaných absolventů pro jednotlivé vysoké školy a fakulty, které sbíraly úřady práce k 30. dubnu a k 30. září 2009. Jedná se o nezaměstnané, kteří vysokou školu absolvovali 6–12 měsíců před uvedenými termíny.

Tabulka obsahuje také počty všech absolventů a podíl těch, kteří dále pokračují ve studiu na vysoké škole. Nejdůležitějším údajem jsou však dvě míry nezaměstnanosti absolventů vysokých škol. Běžná míra nezaměstnanosti ukazuje skutečné šance na uplatnění absolventů po vstupu na trh práce. Standardizovaná míra nezaměstnanosti bere v úvahu rozdílnost regionálních trhů práce z hlediska pracovních příležitostí. Jelikož standardizovaná míra nezaměstnanosti je vhodnější pro srovnávání zaměstnatelnosti absolventů jednotlivých škol a fakult, je k ní také připojen údaj o pořadí a vývojový trend za posledních 7 let.

Údaje o zaměstnatelnosti absolventů vysokých škol a fakult jsou zajímavé pro vysokoškolské studenty při rozhodování o jejich další orientaci a pro uchazeče o studium při výběru instituce, na kterou se chtějí hlásit. Je však třeba upozornit – a z tabulky je to zřejmé – že některé vysoké školy a především fakulty mají tak málo absolventů, že i nepatrný počet nezaměstnaných může vést k vysoké míře nezaměstnanosti.

Určitě však lze doporučit především ty instituce, které se v pořadí umístily na předních místech a uplatnitelnost jejich absolventů je i dlouhodobě dobrá. Zároveň je však

třeba upozornit na úskalí spojená se studiem na institucích s vyšší mírou nezaměstnanosti a negativním vývojovým trendem. Rozhodování uchazečů o volbě studia ovlivňuje mnoho různých okolností. Zaměstnatelnost absolventů by se měla stát jednou z nich.

Další údaje o absolventech a nezaměstnaných absolventech jednotlivých vysokých škol a fakult v České republice po roce 2002 je možné vyhledat v interaktivní databázi, kterou vytvořilo a veřejnosti zpřístupnilo SVP PedF UK. Je zde možné srovnávat míry nezaměstnanosti absolventů pro jednotlivé úrovně vzdělání (bakalář, magistr, doktor), různé vysoké školy nebo fakulty, jednotlivé regiony, pro různá dlouhá období po ukončení studia apod. Databázi lze nalézt na adrese <http://www.stredisko-vzdelavacipolitiky.info/svp/>.